

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

ANTONIA TIZZANA

přednesené dne 15. ledna 2004¹

1. V této věci vytýká Komise Řecké republiky, že nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z prvního pododstavce článku 90 ES, když pro ouzo zavedla nižší sazbu spotřební daně, než je sazba zavedená pro jiné alkoholické nápoje.

vyššímu vnitrostátnímu zdanění, než je to, jemuž jsou přímo, nebo nepřímo podrobeny podobné výrobky domácí.

I – Právní rámec

Členské státy nepodrobí dále výrobky jiných členských států vnitrostátnímu zdanění, které by poskytovalo nepřímou ochranu jiným výrobkům.“

Právní úprava Společenství

2. Článek 90 ES, jak je známo, stanoví:

„Členské státy nepodrobí přímo ani nepřímo výrobky jiných členských států jakémukoli

3. Směrnice Rady 92/83/EHS ze dne 19. října 1992 o harmonizaci struktury spotřebních daní z alkoholu a alkoholických nápojů² (dále jen „směrnice 92/83“) rozděluje alkoholické nápoje do pěti kategorií a každé z nich věnuje zvláštní oddíl: oddíl I „pivo“ (článek 1 až 6); oddíl II „vino“ (článek 7 až 10); oddíl III „jiné kvašené nápoje než víno a pivo“ (článek 11 až 15); oddíl IV „meziprodukty“ (článek 16 až 18) a oddíl V „líh“.

1 – Původní jazyk: italsktina.

2 – Úř. věst. L 316, s. 21; Zvl. vyd. 09/01, s. 206.

4. Článek 19 směrnice stanoví:

— výrobky, které obsahují pitné lihoviny, ať v roztoku, nebo jinak.“

„1. členské státy uplatňují spotřební daň z lihu v souladu s touto směrnicí.

6. Podle článku 21 směrnice „uplatňují členské státy stejnou daňovou sazbu na všechny výrobky podléhajících dani z lihu“.

2. Členské státy stanoví své sazby spotřební daně v souladu se směrnicí 92/84/EHS.“

5. Článek 20 téže směrnice uvádí:

7. Článek 22 téže směrnice nicméně opravňuje členské státy „uplatňovat snížené sazby spotřební daně na líh vyrobený malými lihovary [...]“ mimo jiné za podmínky, že „případné nižší sazby, které zavedou, platily stejně i pro líh dovezený na jejich území od nezávislých malých lihovarů nacházejících se v jiných členských státech“.

„Pro účely této směrnice se ‚lihem‘ rozumějí:

8. Kromě toho článek 23 stanoví:

— všechny výrobky, jejichž skutečný obsah alkoholu přesahuje 1,2 % objemových, kódů KN 2207 a 2208, a to i tehdy, jsou-li tyto výrobky součástí výrobku, který spadá do jiné kapitoly kombinované nomenklatury,

„Níže uvedené členské státy mohou zavést snížené sazby, které mohou poklesnout pod minimální sazbu, avšak nesmí být nižší o více než 50 % než základní vnitrostátní sazba daně z lihu, pro tyto výrobky:

— výrobky kódů KN 2204, 2205 a 2206, jejichž skutečný obsah alkoholu přesahuje 22 % objemových,

1) Francouzská republika pro rum, jak je vymezen v čl. 1 odst. 4 písm. a) nařízení

(EHS) č. 1576/89, vyrobený z cukrové třtiny, která byla sklizena na místě výroby, jak stanoví čl. 1 odst. 3 bod 1 zmíněného nařízení, jehož obsah jiných těkavých složek než ethanolu a methanolu je roven nebo přesahuje 225 gramů na hektolitr čistého alkoholu a jehož skutečný obsah alkoholu činí nejméně 40 % objemových,

„Lihovinu s příchutí anýzu lze nazývat ‚ouzo‘, pokud:

- 2) Řecká republika pro anýzem ochucené lihovinové nápoje, jak jsou vymezeny v nařízení (EHS) č. 1576/89, které jsou bezbarvé, jejichž obsah cukru nepřesahuje 50 gramů na litr a u nichž je nejméně 20 % obsahu alkoholu v hotovém výrobku tvořeno alkoholem vyrobeným tradiční metodou přerušované destilace v měděných kotlích o obsahu 1 000 litrů nebo méně.“

— byla vyrobena výhradně v Řecku,

— byla vyrobena míšením alkoholu aromatizovaného destilací nebo macerací s použitím semen anýzu, a popřípadě fenyklu, mastixu ze stromu *Pistacia lentiscus Chia* nebo latifolia z ostrova Chios a ostatních aromatických semen, bylin a ovocných plodů; alkohol aromatizovaný destilací musí tvořit alespoň 20 % objemu alkoholu v lihovině ouzo.

Tento destilát:

9. Je třeba v této souvislosti připomenout, že dříve čl. 1 odst. 4 písm. o) bod 3 nařízení Rady (EHS) č. 1576/89 ze dne 29. května 1989, kterým se stanoví obecná pravidla pro definici, označování a obchodní úpravu lihovin³ (dále jen „nařízení č. 1576/89“), stanovil následující:

— musí být vyráběn tradiční nekontinuální destilací v měděných destilačních přístrojích o objemu 1 000 litrů nebo menším,

— nesmí mít obsah alkoholu nižší než 55 % a vyšší než 80 %.

3 — Úř. věst. L 160, s. 1; Zvl. vyd. 03/09, s. 59.

Ouzo musí být bezbarvé a jeho obsah cukru musí být 50 gramů na litr nebo nižší.“

Snížená sazba, která může být nižší než minimální sazba, však nesmí poklesnout o více než 50 % pod základní vnitrostátní sazbu daně z lihu.“

10. Ještě je třeba připomenout, že směrnice Rady 92/84/EHS ze dne 19. října 1992 o sblížení sazeb spotřební daně z alkoholu a alkoholických nápojů (dále jen „směrnice 92/84“) ⁴ zavazuje členské státy nestanovovat sazbu daně pod určitou hranici. Článek 3 odst. 1 této směrnice totiž stanoví:

Vnitrostátní právní úprava

12. Řecká republika provedla zákonem č. 2127/93 do svého právního řádu směrnici 92/83.

„Od 1. ledna 1993 se minimální sazba spotřební daně z alkoholu a alkoholu obsaženého v nápojích jiných než uvedených v článcích 4, 5 a 6 stanoví na 550 ECU na hektolitr čistého alkoholu.“

13. Na základě tohoto zákona byla stanovena základní sazba spotřební daně na 293,709 GDR (tedy 861,949 euro) na sto litrů čistého alkoholu; přesto byla tato sazba na ouzo v souladu s článkem 26 tohoto zákona snížena o 50 %.

11. Nakonec článek 7 odst. 1 téže směrnice upřesňuje:

II – Skutkové okolnosti a řízení

„Řecká republika může uložit sníženou sazbu spotřební daně na líh spotřebovávaný ve správních obvodech Lesbos, Chios, Samos, Dodekanésos a Kyklady a na těchto ostrovech v Egejském moři: Thasos, Severní Sporady, Samothraké a Skyros.

14. Na základě různých stížností od zúčastněných osob, které udávaly, že řecké orgány uplatňují na ouzo výhodnější sazbu spotřební daně než na ostatní alkoholické nápoje, jako je gin, vodka, whisky, rum, tequila a arak, Komise, poté co požádala tyto orgány o upřesnění, zaslala dne 16. prosince 1998 Řecké republice výzvu dopisem upozorňující na porušení článku 90 ES. Protože Komise

4 — Úř. věst. L 316, s. 29; Zvl. vyd. 09/01, s. 213.

nebyla spokojena s odpověďmi, které obdržela, vyzvala Řeckou republiku ve svém odůvodněném stanovisku ze dne 10. srpna 1999 k přijetí nezbytných opatření k ukončení porušení, na které upozornila. Protože tento členský stát se odmítl podřídit tomuto stanovisku, Komise podala k Soudnímu dvoru tuto žalobu.

15. Komise i Řecká republika předložily Soudnímu dvoru svá vyjádření.

16. Soudní dvůr v dopise ze dne 4. dubna 2003 požádal Komisi o upřesnění, zda argumenty, které uvádí na podporu své žaloby, nezpochybňují platnost čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83. Také Rada byla vyzvána zaujmout stanovisko k této otázce. Mimoto Soudní dvůr požádal Komisi o vysvětlení, jak mohlo Řecko provést tento článek směrnice, aniž by porušilo článek 90 ES a směrnici 92/84, která stanoví minimální sazby spotřební daně použitelné na alkohol a na alkoholické nápoje. Konečně Soudní dvůr požádal Komisi, aby uvedla, zda Francouzská republika využívala práva podle čl. 23 odst. 1 směrnice a jakým způsobem.

17. Komise předložila odpověď na tyto otázky v písemném vyjádření dne 17. dubna a Rada dne 5. května 2003.

18. Dále se Komise i Řecká republika zúčastnily jednání, které se konalo dne 16. září 2003.

19. Návrhem došlým kanceláři Soudního dvora dne 6. května 2002, Spojené království Velké Británie a Severního Írska požádalo o možnost vstoupit do řízení jako vedlejší účastník na podporu návrhů Komise. Vedlejší účastenství bylo povoleno usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 25. července 2002. Přesto Spojené království Velké Británie a Severního Írska nepodalo během řízení písemná vyjádření a nezúčastnilo se jednání dne 16. prosince 2003.

III – Právní analýza

A – K nepřipustnosti žaloby kvůli pozdě zahájenému postupu před zahájením soudního řízení

Shrnutí argumentů účastníků řízení

20. Řecká republika potvrzuje, že přijala sporný daňový režim v roce 1993 zcela

v souladu s čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83, a to po informování Komise v předepsané době v souladu s článkem 29 téže směrnice. Komise při této příležitosti nevznesla žádnou námitku a teprve až dne 28. dubna 1997 sdělila své pochybnosti ohledně slučitelnosti uvedeného režimu s článkem 90 ES.

Právní posouzení

21. Podle řecké vlády skutečnost, že Komise věděla o sporném vnitrostátním ustanovení již od roku 1993 a zahájila řízení o nesplnění povinnosti až o několik let později, je porušením zásady dobré víry, legitimního očekávání a právní jistoty.

23. Mám za to, že v tomto ohledu tvrzení obhajované Komisí víc odpovídá obecně známému a ustálenému trendu judikatury Společenství.

22. Komise nesdílí tento názor. Má totiž za to, že disponuje širokou posuzovací pravomocí nejenom, co se týče výběru okamžiku, kdy se rozhodne podat žalobu podle čl. 226 odst. 2 ES, ale také co se týče vhodnosti zahájit postup před zahájením soudního řízení v této oblasti. Právě v projednávaném případě Komise měla za vhodné zakročit po stížnostech zúčastněných třetích osob. Komise dále uvádí, že i kdyby se členské státy dovolávaly případného opožděného podání žaloby, stejně by nemohly odůvodnit zachování vnitrostátního ustanovení, které je v rozporu s pravidly Smlouvy.

24. Jak totiž připomíná sama Komise, z této judikatury vyplývá, že disponuje posuzovací pravomocí o tom, kdy je možno podat žalobu podle čl. 226 druhého pododstavce ES⁵, a že je na ní, aby rozhodla o vhodnosti zahájit řízení podle prvního pododstavce tohoto článku⁶. Zdá se mi zřejmé, že na základě tohoto tvrzení nelze než přiznat Komisi diskreční pravomoc, jíž disponuje, když stanoví dobu zahájení postupu před zahájením soudního řízení.

25. Dále zdůrazňuji, že tvrzení podporované řeckou vládou by znamenalo uložit promlčecí dobu na pravomoc Komise zahájit příslušné řízení, a tedy omezit tuto pravomoc, o čemž nelze najít žádnou zmínku

5 — Viz mezi jinými rozsudky ze dne 10. prosince 1968, Komise v. Itálie (7/68, Recueil, s. 617); ze dne 14. prosince 1971, Komise v. Francie (7/71, Recueil, s. 1003, bod 5 a 6); ze dne 10. dubna 1984, Komise v. Belgie (324/82, Recueil, s. 1861, bod 12) a konečně ze dne 10. května 1995, Komise v. Německo (C-422/92, Recueil, s. I-1097, bod 18).

6 — Viz například rozsudek ze dne 14. února 1989, Star Fruit v. Komise (247/87, Recueil, s. 291, bod 11).

v textech a kterou nelze implicitně odvodit ani z hlediska zásad dobré víry, legitimního očekávání a právní jistoty.

B – *K předběžné otázce týkající se ustanovení práva Společenství, které opravňuje spornou právní úpravu*

26. Navíc Soudní dvůr nezůstal netečný k požadavkům vycházejícím z těchto zásad, jelikož sám konstatoval, že „v některých případech, příliš dlouhá doba postupu před zahájením soudního řízení podle článku 169 [nyní článek 226 ES] může způsobit, že pro daný stát je těžší vyvrátit argumenty Komise, a tudíž může dojít k porušení práva na obhajobu“⁷.

27. Žalovanému členskému státu by tedy příslušelo prokázat těžkosti, se kterými se setkal při vysvětlování svých postojů a jejich dopad na výkon práv na obhajobu. Ale Řecká republika v projednávaném případě na takovýto argument neodkázala, ani ho nepředložila.

28. Na základě těchto odůvodnění mám tedy za to, že tato námitka nepřijetosti není opodstatněná.

Shrnutí argumentů účastníků řízení

29. Rada v odpovědi na upřesňující otázku Soudního dvora ze dne 4. dubna 2003 (viz bod 16), aniž by výslovně uvedla námitku nepřijetosti, poznamenává, že svou žalobou Komise ve skutečnosti nezpochybňuje slučitelnost jednání řecké vlády s právem Společenství, ale zpochybňuje přímo platnost čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83.

30. Podle jejího názoru přiznat žalobě takovýto dosah není slučitelné se systémem opravných prostředků stanovených Smlouvou. Jak Soudní dvůr upřesnil, tento systém „rozlišuje žaloby podle článků 226 ES a 227 ES směřující ke konstatování, že členský stát nesplnil povinnosti, které mu byly uloženy, a žaloby podle článku 230 ES a 232 ES, které mají za cíl kontrolovat legalitu aktů nebo nečinnost orgánů Společenství“⁸. Tyto procesní prostředky mají totiž rozdílné cíle a jsou podřízeny rozdílným modalitám

7 — Rozsudek ze dne 12. září 2000, Komise v. Spojené království (C-359/97, Recueil, s. I-6355, bod 28).

8 — Rozsudek ze dne 13. prosince 2001, Komise v. Francie (C-1/00, Recueil, s. I-9989, bod 101).

a podmínkám. Dále Rada zdůrazňuje, že připustit, aby Komise v průběhu žaloby na nesplnění povinnosti a mimo lhůtu stanovenou v čl. 230 pátém pododstavci ES mohla zpochybňovat legalitu aktu přijatého jiným orgánem, je stejně jako porušit zásadu právní jistoty, která vyžaduje, aby akty orgánů Společenství nemohly být zpochybňovány neomezeně.

2 směrnice nevyžaduje, ale pouze umožňuje Řecké republice stanovit sníženou sazbu ve prospěch ouza. Z toho vyplývá, že Komise *a priori* neznalá ani modalit, ani data případného použití tohoto ustanovení příslušnými členskými státy, nemohla žádat neplatnost podle článku 230 ES ani okamžitě zasáhnout proti zmíněnému státu.

31. Komise v odpovědi na stejnou upřesňující otázku Soudního dvora zpochybňuje takovouto úvahu a tvrdí, že její žaloba skutečně směřovala jen k jednání řecké vlády, a neměla tedy v úmyslu žádným způsobem zpochybnit legalitu čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83.

33. Z tohoto hlediska Komise připomíná, že sedmnáctý bod odůvodnění směrnice 92/83 stanoví „v případech, kdy je členským státům dovoleno uplatňovat nižší sazby, by tyto nižší sazby neměly způsobit narušení hospodářské soutěže v rámci vnitřního trhu“. Z tohoto bodu odůvodnění Komise vyvozuje, že Rada chtěla přenést na členské státy odpovědnost za ověření, zda uplatňování snížené sazby ve prospěch některých výrobků je slučitelné se Smlouvou.

32. Aby Komise vysvětlila okamžik a modalitu svého podnětu, odkazuje na rozsudek Socridis. Podle žalobkyně by se mělo z tohoto rozsudku vyvodit, že i když směrnice, aby byla provedena, obsahuje modalitu neslučitelné se smlouvou, není tato směrnice nelegální. Nelegální by byla, pokud by nenechávala členským státům dostatečně širokou posuzovací pravomoc, která jim umožňuje provést směrnici v souladu s nároky Smlouvy⁹. Tak tomu v projednávané věci není, protože čl. 23 odst.

34. Tedy v projednávaném případě, pokračuje Komise, přísluší Řecké republice uplatnit čl. 23 odst. 2 směrnice v souladu s právem Společenství, což by bylo možné – připouští Komise – jen pokud by se řecká vláda vzdala výhody odvolávat se na výjimku povolenou tímto ustanovením.

⁹ – Rozsudek ze dne 17. června 1999, Socridis (C-166/98, Recueil, s. I-3791 a zejména s. I-3814, bod 19).

35. Co se týče námitky týkající se rozdílného zacházení vyhrazeného pro Francouzskou republiku, tedy obdobného práva stanovit sníženou sazbu ve prospěch rumu, které bylo uděleno tomuto členskému státu podle čl. 23 odst. 1 směrnice 92/83, Komise připomíná, že v tomto případě výjimka byla oprávněná podle čl. 227 odst. 2 Smlouvy o ES (nyní čl. 299 odst. 2 ES), který stanoví, že Rada vydá zvláštní opatření směřující k podpoře ekonomického a sociálního rozvoje francouzských zámořských departementů¹⁰.

36. Komise na jednání hned zopakovala, že není jejím záměrem zpochybnit přímo, či nepřímo (zejména námitkou nepoužitelnosti podle článku 241 ES) legalitu čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83. Přesto tvrdí, i když nakonec žaloba musela mít vliv na toto hledisko, nemělo by to Komisi zabránit plně vykonávat své poslání podle článku 226 Smlouvy. A to, pokračuje Komise, jak proto, že žaloba na neplatnost a žaloba na nečinnost směřují k různým cílům, tak proto, že smlouva nestanoví žádný limit ani neuvádí žádný zákaz ohledně podání žaloby pro nesplnění povinnosti, ale naopak dává Komisi širokou diskreční pravomoc. Ale zejména, co považují za stěžejní bod úvahy Komise, je tvrzení,

podle kterého si Komise ponechává právo/povinnost dovolávat se neslučitelnosti jednání zakládajícího se na této výjimce se Smlouvou, i když lhůta pro podání žaloby na neplatnost sekundárního aktu udělující výjimku uplynula. Podle jejího názoru by totiž trvání takového chování nemohlo být odůvodněno žádným způsobem ani zásadou právní jistoty.

37. Dále připomíná Komise, Soudní dvůr měl již možnost, když rozhodoval o předběžné otázce, vyložit normu Smlouvy tak, že zákonodárce má za to, že některá ustanovení sekundárního práva založená na této normě jsou nezákonná a mají být změněny. Takový výklad dal Soudní dvůr v rozsudku Barber¹¹ ohledně práva odložit povinné použití zásady rovného zacházení, stanovené ve článku 119 Smlouvy o ES (nyní článek 141 ES), které bylo uděleno členským státům podle čl. 9 písm. a) směrnice 86/378/EHS¹², co se týče stanovení důchodového věku pro účely přiznání starobního

10 — Komise dále zdůrazňuje, že na základě tohoto ustanovení Smlouvy Komise přijala řadu rozhodnutí, jako rozhodnutí 2002/166/ES (rozhodnutí Rady ze dne 18. února 2002, opravňující Francii pokračovat ve stanovování snížených sazeb spotřební daně na „tradiční“ rum vyrobený v zámořských departementech (Úř. věst. L 55, s. 33) (*neoficiální překlad*), které opravňuje Francouzskou republiku stanovit ve prospěch rumu vyrobeného v zámořských departementech výhodnější danový režim výjimkou z článku 90 ES.

11 — Rozsudek ze dne 17. května 1990, Barber v. Guardian Royal Exchange Assurance Group (C-262/88, Recueil, s. I-1889).

12 — Směrnice Rady 86/378/EHS ze dne 24. července 1986 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v systémech sociálního zabezpečení pracovníků (Úř. věst. L 225, s. 40; Zvl. vyd. 05/01, s. 327).

důchodu. Z tohoto rozsudku, v němž Soudní dvůr potvrdil, že tento článek nepřipouští takovýto druh výjimky, Rada vyvodila částečnou neplatnost některých ustanovení směrnice 86/378¹³, a tedy nutnost je změnit.

38. Řecká republika, která měla možnost se vyjádřit k tomuto bodu až na jednání, sdílí námitky Rady a doplňuje následující argumenty: sporný daňový režim je provedením čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83, ustanovení takto vyjádřené by nemohlo být zahrnuto do směrnice, aniž by byla před tím posouzena otázka jeho slučitelnosti se Smlouvou a stejně jak cíl tohoto ustanovení, tak ochrana regionálního a tradičního výrobku, jako je ouzo, by nemohla samozřejmě být dosažena – jak tvrdí Komise – kdyby nebylo možné toto ustanovení použít.

Právní posouzení

39. Jestliže jsem se velmi široce zabýval argumenty podanými účastníky řízení, tak to bylo nejenom proto, že z mého hlediska je zmíněná otázka pro tuto věc stěžejní, ale také

proto, že tvrzení obhajovaná účastníky řízení ztížila právní kvalifikaci. Na tuto otázku by totiž mohlo být nahlíženo jako na otázku přípustnosti, jestliže by se vytýkalo Komisi (jak učinila Rada), že chtěla pod záminkou této žaloby obejít uplynutí lhůty uvedené v čl. 230 pátém pododstavci ES, aby ve skutečnosti žádala o prohlášení neplatnost čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83. Z jiného pohledu by se uvedená otázka skutečně týkala (jak to chtěla podle svých vlastních slov Komise) oprávněnosti jednání řecké vlády, a tedy možnosti zpochybnit toto chování, ačkoliv je v souladu s dotčeným ustanovením: jednalo by se o hmotněprávní otázku vyvotující opodstatněnost žaloby. Právě s ohledem na skrytou dvojznačnost otázky neoddělim zkoumání přípustnosti žaloby od její opodstatněnosti.

40. Je tedy třeba bez odkladu vyřešit tuto dvojznačnost zamítnutím námitky vznesené Radou na základě důvodů, které nyní vysvětlím.

41. Jak jsem předtím popsal, tato námitka vznikla z podezření, že Komise chce, pod záminkou řízení o nesplnění povinnosti, podat žalobu, která ve skutečnosti zpochybňuje legalitu čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83.

13 – Viz čtrnáctý bod odůvodnění směrnice Rady 96/97/ES ze dne 20. prosince 1996, kterou se mění směrnice Rady 86/378/EHS ze dne 24. července 1986 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v systémech sociálního zabezpečení pracovníků (Úř. věst. L 46, s. 20; Zvl. vyd. 05/03, s. 232).

42. Nebylo by však těžké, byl-li by to cíl žaloby, předpovědět neúspěch. Bylo by totiž třeba namítat, jak učinila Rada, že Komise nenapadla dotčené ustanovení směrnice přímo a v předepsaném čase, jak to mohla jednoduše učinit, jelikož sama dotčený akt navrhla, a tedy v době jeho přijetí znala dobře jeho obsah a důsledky. Z tohoto důvodu mohla reagovat až o několik let později a jen zpochybněním legality aktu právními prostředky, které nejsou shodné s těmi stanovenými v systému, a ještě méně, měla právo použít řízení o nesplnění povinností, což by vyústilo k nepřiměřenému napadnutí nikoli autora, ale adresáta aktu, nebo ještě lépe autora nepřímo přes adresáta aktu.

43. Pokud by náhodou tato žaloba neměla v úmyslu zpochybnit chování řecké vlády, ale čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83, na kterém je toto chování založeno, měla by být prohlášena za nepřijatelnou právě v rozsahu, v němž vychází ze zneužití systému opravných prostředků uvedených ve Smlouvě¹⁴.

14 — Viz také v tomto smyslu, i když v jiných případech žalob, rozsudek ze dne 12. listopadu 1981, *Brückner v. Komise a Rada* (799/79, Recueil, s. 2697, bod 19), ve kterém Soudní dvůr tvrdí, že „jestliže účastník řízení může jednat prostřednictvím žaloby na uplatnění odpovědnosti, aniž by byl nějakým textem nucen žalovat na neplatnost nezákonného aktu, který mu způsobil újmu, nemůže takto obcházet nepřijatelnost žádosti, která se týká stejné nezákonnosti a směřuje ke stejným peněžním účelům“. Viz také rozsudky ze dne 15. prosince 1966, *Schreckenberga* (59/65, Recueil, s. 733), a ze dne 12. listopadu 1981, *Birke v. Komise* (543/79, Recueil, s. 2669, bod 28).

44. Přesto, jak jsem předtím připomněl, Komise rázně odmítla jakékoli podezření ze zneužití řízení. Cíl, který sleduje, opakuje Komise, spočívá jen v konstatování neslučitelnosti dotčené řecké právní úpravy se článkem 90 ES. Naopak tvrdí, že nechce žádným způsobem zpochybnit legalitu ustanovení směrnice, kterou tato právní úprava provádí.

45. Na základě shrnutí těchto znaků nevidím žádný důvod nedržet se těchto upřesnění, která určují předmět žaloby, a to o to víc, že Komise předložila specifické odůvodnění.

46. Komise totiž tvrdí, že zvolila raději zahájení řízení o nesplnění povinností než žalobu na neplatnost podle článku 230 ES, protože podle jejího názoru v projednávaném případě není zpochybněna legalita výše uvedeného ustanovení, ale jen a pouze chování řecké vlády.

47. Podle Komise totiž dotčené ustanovení neukládá Řecké republice přijetí sporného daňového ustanovení: naopak ji nechává právo rozhodnout se zda, kdy a jak ho

přijme. Tedy tento výběr, a nikoliv ustanovení směrnice, je předmětem této žaloby, a z tohoto důvodu nemohlo být řízení o nesplnění povinnosti zahájeno dřív, než řecká vláda učinila tento výběr.

48. Musím nicméně poznamenat, že i když zůstanu u výkladu Komise, je pro mě těžké sledovat sled jejích úvah.

49. Ze čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83 jasně vyplývá, že Řecká republika měla právo rozhodnout, *zda* a *kdy* by mohla použít výjimku, která jí byla udělena, ale je také zřejmé, že tento členský stát ve skutečnosti neměl možnost určit, *jak* ji vykonat.

50. Jak totiž Komise sama uznala, Řecká republika si mohla vybrat: buď jednoduše využít výjimku přiznanou čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83, a v tom případě by (podle toho, co nyní tvrdí žalobkyně) porušila článek 90 ES, nebo mohla rozšířit výjimku na všechny výrobky podobné nebo konkuru-

ující ouzu, a v tom případě by porušila směrnicí 92/84, která, jak jsem zdůraznil (viz výše bod 10), obecně zakazuje členským státům stanovovat sazby pod určitou hranici.

51. Jinými slovy, pokud bychom se drželi tvrzení obhajovaného Komisí, pak by Řecká republika nedisponovala žádnou volností v jednání, která by jí umožnila vybrat způsob provedení ustanovení směrnice, který by byl slučitelný s normami Smlouvy (viz výše rozsudek Socridis, bod 32 tohoto stanoviska); náleželo by jí paradoxně jediné „právo“ zdržet se využití výjimky přiznané tímto ustanovením. Podle Komise toto je přesně přístup, který měl tento členský stát přijmout z vlastní iniciativy, aby se vyhnul porušení článku 90 ES.

52. Avšak i přesto, že vycházíme z toho, že ten, komu byl akt adresován, je odpovědný za právní posouzení legality nebo protiprávnosti chování, které později povoluje, můžeme se zeptat, kvůli jakým důvodům a na jakém základě se řecká vláda musela domnívat, že je vybavena pravomocí/povinností samostatně provést takové právní posouzení. A to o to víc, že zákonodárce již sám zcela jasně provedl takovéto právní posouzení, když výslovně a formálně výjimku povolil; sama Komise nezpochybnila tuto výjimku v předepsaném čase (a ještě dlouho potom); dosah pravidla je jasný; navíc ať již z jakékoliv důvodu ostatní členské státy (jako Francie) získaly povolení využít stejných výjimek ve stejném kontextu a ve stejné době. Na druhé

straně mohla řecká vláda ohledně této věci, co se týče legality výjimky, dojít k jiným výsledkům než Komise, pokud má například za to, že (jak tomu skutečně je), není podobnosti mezi nápojem ouzo a jinými dotčenými výrobky a že rozdílné zacházení povolené výjimkou bylo odůvodněno požadavky na ochranu regionálního a tradičního výrobku? A pokud by se byla tak rozhodla, kdo by mohl/měl upozornit na rozpor, kdy a jak? Sama Komise, pokud by se někdy rozhodla si toho všimnout a zasáhnout?

možné vysvětlit, proč je v ustanoveních téže směrnice takto oznámený zákaz znovu opakován v některých ustanoveních, která se týkají těchto sazeb¹⁵, když je naopak v článku 23 zrušen. Ve skutečnosti jiné znění naopak potvrzuje, že zvláštní výjimka, kterou přiznal zákonodárce Společenství Řecku pro ouzo (jako přiznal Francii pro rum), představuje skutečnou výjimku z obecných pravidel směrnice.

53. Na druhé straně, pokud vyjdeme z logiky sledované Komisí, v uvedeném sedmáctém bodě odůvodnění směrnice, podle kterého by v případech, kdy jsou členské státy oprávněny uplatňovat snížené sazby, tyto „neměly způsobit narušení hospodářské soutěže v rámci vnitřního trhu“ (viz výše bod 33), již nemůže být, podle mého názoru, viděna určitá výstraha pro řeckou vládu

55. Mám za to, že protiprávní uplatňování výjimky není prokazatelné, pokud jde o odůvodnění takového způsobu obrácené samoochrany, kterou by Komise požadovala po Řecké republice.

56. Toto konstatování také není v rozporu s rozsudkem Barber, který Komise uvádí, myslím neprávem, na podporu svého postoje (viz výše bod 37). Připomínám, že v této věci byl Soudní dvůr požádán, aby rozhodl o předběžné otázce (a ne v důsledku jednostranného právního posouzení účastníka řízení) o působnosti obecného pravidla

54. Ve skutečnosti není úplně jasné, zda se tento bod odůvodnění týká všech případů, kdy směrnice stanoví uplatňování snížené sazby. Pokud tomu tak je, pak by nebylo

15 — Viz také například článek 4 směrnice 92/83, který po tom, co v odstavci 1 opravňuje členské státy stanovit sníženou sazbu spotřební daně na pivo vyráběné v malých nezávislých pivovarech, přesto upřesňuje v odstavci 3 tohoto článku, že členské státy zabezpečí, aby snížené sazby „platily stejně i pro pivo dovezené na jejich území z malých nezávislých pivovarů nacházejících se v jiných členských státech“ a „na žádou jednotlivou dodávku z jiného členského státu nebyla uvalena vyšší daň než na odpovídající vnitrostátní dodávku“. Viz v tomto smyslu ustanovení čl. 22 odst. 1 a 3 o snížené sazbě spotřební daně uplatňované na lih vyrobený malými lihovary.

Smlouvy (článek 119 Smlouvy o ES). Rozsudek vydaný Soudním dvorem v této věci znatelně omezil působnost směrnice přijaté na základě tohoto pravidla, a učinil tedy neslučitelným s tímto pravidlem řadu chování členských států, která tato směrnice opravňuje.

57. Pokud nechám stranou důsledky, které později (v bodě 61) odvodím z výše uvedeného, omezím se, co se týče právě projednávané otázky, na zdůraznění, jak uznal i Soudní dvůr, že v uvedené situaci se členské státy „mohly rozumně domnívat“, že uplatňování směrnice bylo správné, a že tedy nemohou být sankcionovány za chování v minulosti (bod 43). Také se potvrzuje, že nepřisluší členským státům právně posuzovat legalitu ustanovení práva Společenství, která opravňují některá jejich chování (v rozsudku Barber to bylo řečeno méně jednoznačně než v tomto projednávaném případě).

58. Komise mohla jistě namítat (a jak tomu rozumím, tak i učinila), že současná žaloba chtěla právě upozornit na to, co řecké vládě nemuselo být jasné, když žádala speciálně Soudní dvůr o konstatování toho, že pokud by řecká vláda použila výjimku podle čl. 23 odst. 2 směrnice, přijala by postoj v rozporu

se Smlouvou. To je tedy důvod, proč se Komise rozhodla zahájit řízení o nesplnění povinnosti, které se na rozdíl od podání žaloby na neplatnost vztahuje právě na chování příslušného členského státu.

59. Mám za to, že skutečné skutkové okolnosti sporu jsou v rozporu s takovýmto odůvodněním. Jak jsem uvedl výše, jednání řecké vlády totiž bylo oprávněno dotčeným ustanovením směrnice a toto ustanovení ji nenechávalo žádný prostor pro uvážení. Tedy to, co podaná žaloba zpochybňuje, nejsou *modality uplatňování* článku 23 odst. 2 směrnice (dokonalá shoda s tímto ustanovením nebyla žádným způsobem zpochybněna¹⁶), ale *pouze a jen uplatňování* tohoto ustanovení, a tedy právě samotný výkon práva, které toto ustanovení přiznává.

60. Je těžko pochopitelné, v čem pouze a jen uplatňování ustanovení, které uděluje právo, může skrývat porušení Smlouvy, aniž by byla zpochybněna sama legalita ustanovení, které tvoří právní základ tohoto práva. Existují dvě možnosti: buď je ustanovení legální, ale pak jím tedy musí být stejně tak řádný výkon práva, které toto ustanovení přiznává, nebo

16 — Dále opakují, že řecká vláda tvrdila od začátku, aniž by byla v tomto bodě zpochybněna, že sporná vnitrostátní úprava je jen pouhým doslovným provedením čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83 do řeckého právního řádu.

není legální a pak chybí sám právní základ tohoto práva a nejedná se (nebo nejedná se jen) o zpochybnění výkonu práva. Zdá se mi naopak nesmírně těžké obhájit postoj, podle kterého by bylo legální ustanovení, ale nikoli chování subjektu, který se mu zcela podřídil.

opravňuje, a tudíž nelze zpochybnit neoprávněnost tohoto chování, aniž by byla zpochybněna legalita zmíněného ustanovení.

61. Výše uvedený rozsudek Barber potvrzuje právě tuto úvahu. Z toho totiž vyplývá, že pokud se vyskytl problém neoprávněnosti chování příslušných členských států v této věci, je to proto, že podle výkladu článku 119 Smlouvy o ES Soudním dvorem ustanovení sekundárního práva opravňující tato chování neměla zákonnou oporu ve zmíněném článku. Co tu bylo zpochybněno ještě před chováním členských států, bylo právě ustanovení sekundárního práva. Jak jsme již zdůraznili dříve (v bodě 37), právě s ohledem na tato ustanovení Rada zakročila na návrh Komise, aby provedla nutné změny.

63. Komise naopak trvá na tom, jak jsem zdůraznil (v bodě 36), že toto chování by se mělo udávat *samo o sobě*, nezávisle na legalitě ustanovení práva Společenství, na kterém se zakládá, protože podle jejího názoru trvání podobných chování by nebylo žádným způsobem odůvodněno ani podle zásady právní jistoty. Není důležité, že toto ustanovení nebylo zpochybněno, a co se týče tohoto řízení, již ani být nemůže, jelikož předepsaná lhůta pro žalobu na neplatnost uplynula.

62. Mám za to, že výše uvedené také potvrzuje, že není možné odhlédnout od vztahu mezi jednáním členského státu a ustanovením směrnice, které toto jednání

64. Taková koncepce musí být, jak se přesto domnívám, rázně odmítnuta: je totiž nejen v rozporu s logickými argumenty, které jsem právě uvedl (v bodě 60), ale zejména vzbuzuje nejvážnější obavy. Zavedla by totiž do systému významné prvky nejistoty a dokonce i nestabilitu, protože adresáti aktu Společenství by nemohli nikdy spoléhat na právní účinek aktu, a zejména na práva, která jsou jím přiznána.

65. Tedy tvrzení obhajované Komisí přímo naráží na základní zásady právního řádu Společenství, které toto tvrzení hodlalo nevysvětlitelně a nespravedlivě obětovat ve jménu nečinnosti těch, kteří mohli nebo měli ovlivnit legalitu aktu. Mám samozřejmě na mysli zásadu právní jistoty, jakož i její přirozený následek, a sice zásadu presumpce legality aktů orgánů Společenství.

67. V projednávaném případě se žádná z těchto skutečností nevyskytla, neboť, jak jsem vícekrát zdůraznil, legalita čl. 23 odst. 2 směrnice 92/83 nebyla žádným způsobem zpochybněna.

68. Jestliže tomu tak je, tedy jestliže ustanovení práva Společenství, které opravňuje jednání Řecké republiky, musí požívat presumpci legality a jako takové může zcela vyvolávat právní účinky, pak z toho vzhledem k výše uvedeným odůvodněním nutně vyplývá, že akt, který opravňuje spornou vnitrostátní úpravu, musí být rovněž kvalifikován jako legální.

66. Na základě této zásady akty orgánů Společenství musí být považovány za legální a způsobilé vyvolávat právní účinky tak dlouho, dokud nejsou zrušeny způsobem a ve lhůtě stanovenými smlouvami¹⁷, což je odvolání aktu orgánem, který ho přijal, žaloba na neplatnost nebo incidenční námitka nepoužitelnosti podle článku 241 ES nebo ještě prohlášení o neplatnosti v rámci řízení o předběžné otázce v souladu s článkem 234 ES. To vše právě vzhledem k „ochraně právní jistoty, abychom se vyhnuli nekonečnému zpochybňování aktů Společenství, které vyvolávají právní účinky“¹⁸.

69. Z toho je třeba odvodit, že žalobní důvody Komise nejsou na místě, a tudíž že tato žaloba není opodstatněná.

70. Chtěl bych zde ještě před závěrem upřesnit, že úvahy, které jsem právě uvedl, nesměřují k podcenění ani otázky zásad vyplývajících z jednání Komise, ani zejména k podcenění hledání vhodných opravných prostředků v případech, jako je tento, které mají přesto za následek trvání na situacích, o nichž se Komise domnívá, že jsou v rozporu s obecnými pravidly Smlouvy. Z toho nevyplývá nic méně, než že Komise, ať už z jakéhokoli důvodu nemohla vykonat dohled v předepsaném čase nad podobnými situacemi, bude moci a bude muset, aby

17 — Viz k tomuto tématu rozsudky ze dne 12. července 1957, *Algera a další v. Parlamentní shromáždění*, 7/56, 3/57 až 7/57, Recueil, s. 81; ze dne 15. června 1994, *Komise v. BASF a další* (C-137/92 P, Recueil, s. I-2555, bod 48), a ze dne 8. července 1999, *Chemie Linz v. Komise* (C-245/92 P, Recueil, s. I-4643, bod 93).

18 — Rozsudky ze dne 30. ledna 1997, *Wiljo* (C-178/95, Recueil, s. I-585, bod 19). Viz také rozsudky ze dne 9. března 1994, *TWD v. Spolková republika Německo* (C-188/92, Recueil, s. I-833, bod 16), a ze dne 15. února 2001, *Nachi Europe* (C-239/99, Recueil, s. I-1197, bod 29).

vyhověla svému poslání, zjednat nápravu pomocí všech nástrojů předepsaných systémem, včetně návrhu na změnu nebo zrušení příslušných ustanovení, tak jak tomu bylo po rozsudku Barber. Naopak jí není dovoleno ve jménu tohoto poslání poškodit základní pravidla systému, a to i za cenu toho, že situace, kdy legalita je zpochybněna, bude trvat dál. Takováto domněnka kromě toho nepředstavuje ani novinku, ani není neobvyklá, neboť právní řády nejsou říší dokonalosti, ale souborem právních norem, v jejichž výčtu se vyskytuje právě zásada právní jistoty, kterou jsem připomněl.

71. Tento závěr mě tedy vede k tomu, abych navrhl Soudnímu dvoru zamítnout žalobu jako neopodstatněnou.

C – *K věci samé*

72. Na základě tohoto závěru je už zbytečné přezkoumávat hmotněprávní otázky, které žaloba vznesla. Přesto pro úplnost a jen

z doplňujícího důvodu, věnuji těmto otázkám také několik bodů.

Shrnutí argumentů účastníků řízení

73. Komise vytýká Řecké republice, že stanovila ve prospěch ouza, tedy hlavního alkoholického nápoje vyráběného v Řecku, sazbu spotřební daně o 50 % nižší, než je sazba na ostatní nápoje, jako je gin, vodka, whisky nebo rum. Podle Komise představuje tento rozdíl sazeb diskriminaci, která je zakázaná na základě čl. 90 prvního odstavce ES v rozsahu, v němž se rozdílné zdanění týká nápojů, které jsou považovány ve smyslu tohoto ustanovení za podobné.

74. Tato podobnost se odvozuje především ze samotné směrnice 92/83, která obsahuje výše uvedené nápoje ve stejné daňové kategorii („líh“) vzhledem k tomu, že všechny tyto nápoje mají vysoký obsah alkoholu. Podle Komise vyplývá také z rozsudku C-302/00 Soudního dvora¹⁹, že příslušnost dvou výrobků ke stejné daňové kategorii je znakem jejich podobnosti ve smyslu článku 90 ES.

¹⁹ – Rozsudek ze dne 27. února 2002, Komise v. Francie (C-302/00, Recueil, s. I-2055, bod 27).

75. Na základě rozsudků C-171/78²⁰ a C-230/89²¹, kterými se budu zabývat později, má Komise za to, že na vyloučení podobnosti mezi danými nápoji by také nestačilo uvést rozdíl ve způsobu spotřeby dvou výrobků v tom smyslu, že ouzo se podává k předkrmu nebo hlavnímu jídlu, zatímco ostatní alkoholické nápoje jsou konzumovány jako aperitivy nebo digestivy.

nápoj není možné kvalifikovat jako podobný jinému. Soudní dvůr právě, aby se vyhnul stejnému závěru, upřesnil, že zkoumání pojmu podobnost ve smyslu článku 90 ES se netýká kritéria shodnosti, ale kritéria obdobnosti mezi výrobky.

76. Naopak, dodává Komise, podobnost ouza a ostatních kvašených nápojů se může odvodit ze skutečnosti, že jako většina nápojů tohoto typu se ouzo vyrábí destilací určitého množství surovin, má přibližně stejný stupeň alkoholu (37,5 %), uspokojuje stejné potřeby spotřebitelů a může být konzumováno v čistém stavu nebo ředěné.

78. Na druhou stranu, poznamenává Komise, Soudní dvůr odmítl argument vznesený řeckými úřady v rozsudku C-230/89²², podle kterého ouzo a whisky nejsou podobné kvůli tomu, že ouzo je považováno za tradiční řecký nápoj, jehož konzumace je lidově rozšířena, zatímco whisky je spotřebitelem považována za luxusní výrobek.

77. Komise připouští, že ouzo se jistě liší od jiných lihových nápojů svou chutí, která vzniká přidáním různých aromatických látek, a skutečností, že je vyráběno v tradičních měděných destilačních přístrojích. Přesto, dodává Komise, tyto rozdíly nejsou určující pro účel zkoumání kritérií podobnosti mezi alkoholickými nápoji, protože pokud bychom uznali opak, žádný alkoholický

79. Podle Komise skutečnost, že ouzo je tradiční výrobek, v každém případě nestačí na jeho odlišení od ostatních lihových nápojů vyjmenovaných v čl. 1 odst. 4 nařízení č. 1576/89, protože mnohé z těchto nápojů jsou vyráběny tradičním způsobem nebo jsou více méně spojeny se zvyky a způsoby života země původu.

20 — Rozsudek ze dne 27. února 1980, Komise v. Dánsko (171/78, Recueil, s. 447).

21 — Rozsudek ze dne 18. dubna 1991, Komise v. Řecko (C-230/89, Recueil, s. I-1909, bod 9).

22 — Rozsudek ze dne 18. dubna 1991, Komise v. Řecko (C-230/89, Recueil, s. I-1909).

80. Připustíme-li možnost podobnosti mezi danými výrobky, poznamenává Komise, dotčené opatření nelze odůvodnit tak, že v určitých případech směrnice 92/83 opravňuje uplatnění snížené sazby. Tato snížení jsou totiž možná jen tehdy, pokud nevyvolávají diskriminaci ke škodě výrobků, které pocházejí z jiných členských států. Protože Řecko v projednávaném případě uplatňuje sníženou sazbu jedině ve prospěch národního alkoholického nápoje, znevýhodňuje tak podobné výrobky, které pocházejí z jiných členských zemí.

Právní posouzení

81. Stejně tak není možné, pokračuje Komise, dovolávat se pro odůvodnění dotčené řecké právní úpravy článku 7 směrnice 92/84: toto ustanovení sice umožňuje Řecké republice stanovit sníženou sazbu spotřební daně na líh konzumovaný v některých typických oblastech, ale týká se spotřeby, nikoli výroby nápojů a mohou ji také využít výrobky pocházející z jiných členských států.

82. Řecká republika pochopitelně obhajuje zcela opačný názor a na tvrzení Komise podala podrobnou repliku, kde se opírá o argumentaci, kterou vysvětlím dále.

83. Předtím, než zaujmu stanovisko k argumentům účastníků řízení, musím zdůraznit, že jak v žalobě, tak v replice, Komise výslovně zopakovala, že se tato žaloba týká jen uvedeného porušení čl. 90 prvního pododstavce ES.

84. Dále jediná hmotněprávní otázka, kterou měl Soudní dvůr v projednávaném případě rozhodnout je, zda ouzo, je, nebo není výrobkem podobným ostatním nápojům, které zmiňuje Komise, tedy whisky, ginu, rumu a vodce. Pokud by tomu tak bylo, bylo by nezpochybnitelné, že uplatnění snížené sazby spotřební daně jen ve prospěch ouza je porušením čl. 90 prvního pododstavce ES, protože ouzo je definováno jako výrobek vyrobený v Řecku souladu s čl. 1 odst. 4 písm. o) bod 3 nařízení č. 1576/89 (viz bod 9 výše), kdežto whisky, gin, rum nebo vodka jsou výrobky, které pocházejí hlavně z jiných členských států. Naopak, pokud by bylo vyloučeno nebo nebylo dostatečně prokázáno, že tyto výrobky jsou si podobné, žaloba by měla být prohlášena za neopodstatněnou, a tedy zamítnuta, protože Soudním dvůr není žádán, aby ověřil, a to ani podpůrně, zda by mohl mít sporný daňový režim protekcionářský charakter, čímž by porušil čl. 90 druhý pododstavec ES.

85. Stále ještě úvodem uvádím, že účastníci řízení tohoto sporu staví své argumenty hlavně na judikatuře Soudního dvora, která je totiž v této věci dost bohatá. Přesto se uvedené rozsudky obecně odvolávají na některé výrobky, a tudíž velmi často odráží zvláštní situace, což umožnilo účastníkům řízení dovolávat se jednoho či druhého smyslu na základě stejných právních precedentů.

86. Po úvodu přistoupím k posouzení těchto argumentů a za výchozí bod zvolím ten argument, který se mi zdá nesporný. Z judikatury Soudního dvora totiž vyplývá, že pro výklad pojmu podobnost ve smyslu čl. 90 prvního pododstavce ES „je na místě podobnost právně posoudit a prověřit, zda dotčené výrobky mají podobné vlastnosti, uspokojují stejné potřeby spotřebitelů a to ne na základě kritéria vylučné shodnosti, ale obdobnosti a srovnatelnosti při používání“²³.

87. Zvláště, pokud jde o právní posouzení charakteru podobnosti dvou alkoholických nápojů, „je důležité [...] vzít v úvahu jednak souhrn objektivních charakteristik dvou kategorií nápojů, jako jsou jejich původ, výrobní postup, organoleptické vlastnosti,

zejména jejich chuť a obsah alkoholu, a jednak zda jsou tyto dvě kategorie nápojů způsobilé, nebo nezpůsobilé uspokojovat stejné potřeby spotřebitelů“²⁴.

88. Tedy, aby obě dvě kategorie alkoholických nápojů mohly být považovány za obdobné ve smyslu čl. 90 prvního pododstavce ES, musí být splněny dvě podmínky: musí mít jednak podobné „objektivní charakteristiky“ a jednak musí „uspokojovat stejné potřeby spotřebitelů“.

89. Z této judikatury můžeme také mimo jiné vyvodit, že nestačí, aby byla splněna jen jedna z těchto podmínek: je třeba, aby byly splněny kumulativně obě dvě. Soudní dvůr totiž vyloučil, že dva nápoje, „jejichž skutečné vlastnosti, jako výrobní postupy a organoleptické vlastnosti, jsou zcela

23 — Výše uvedený rozsudek ze dne 27. února 2002, Komise v. Francie, bod 23. Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 17. února 1976 (45/75, Rewe, Recueil, s. 181, bod 12), a ze dne 11. srpna 1995, Roders a další (C-367/93 až C-377/93, Recueil, s. I-2229, bod 27).

24 — Výše uvedený rozsudek Roders ibidem. Viz v tomto smyslu také rozsudky ze dne 4. března 1986, Komise v. Dánsko (106/84, Recueil, s. 833, bod 12) a John Walker (243/84, Recueil, s. 875, bod 11).

odlišné“, mohou být považovány za podobné na základě skutečnosti, že je lze „konzumovat stejným způsobem“²⁵.

90. Uplatníme-li v projednávaném případě tyto zásady – nejdříve zdůrazním, že se jedná o objektivní charakteristiky daných výrobků – je lehké konstatovat, že jak ouzo, tak ostatní dotčené nápoje mají jisté obdobnosti, jako je vysoký obsah alkoholu a jeho zemědělský původ. Je ale také pravda, že se rozlišují čistě na základě jiných důležitých znaků, jako je chuť, použité suroviny a výrobní postupy.

91. Sama Komise kromě toho nezpochybňuje tyto rozdíly, ale namítá, že pokud by byly určující pro použití čl. 90 prvního pododstavce ES, žádný alkoholický nápoj by nemohl být považovaný za podobný jinému, jelikož Soudní dvůr upřesnil, že pojem podobnost se nezakládá na kritériu shodnosti, ale na obdobnosti.

92. Nicméně připomínám, jak učinila řecká vláda, že pojem „ouzo“ je vyhrazen alkoholickému nápoji vyrobenému ze surovin a podle výrobního postupu, který je popsán

v čl. 1 odst. 4 písm. o) bod 3 nařízení č. 1576/89 (viz výše bod 9). Konkrétně tento nápoj získáme ze semen anýzu, a popřípadě fenyklu, mastixu ze stromu *Pistacia lentiscus* Chia z ostrova Chios a z ostatních aromatických semen, bylin a ovocných plodů a tradiční nekontinuální destilací v měděných destilačních přístrojích o objemu 1 000 litrů nebo menším.

93. Ouzo se tedy vyrábí ze surovin a podle výrobního postupu, které mu dávají zvláštní organoleptické vlastnosti, tolik rozdílné oproti ostatním alkoholickým nápojům, které, jak vyplývá z čl. 1 odst. 4 nařízení č. 1576/89, samy obsahují velmi specifické organoleptické vlastnosti²⁶. Z toho vyplývá a společné zkušenosti to potvrzují, že jeho

26 — Podle tohoto článku může být například za rum označena „lihovina vyráběná výhradně alkoholovým kvašením a destilací buď melasy, nebo sirupu vyráběného při výrobě třtinového cukru nebo ze samotné šťávy z cukrové třtiny, destilovaná na méně než 96 % objemových, takže destilát má zřetelné specifické organoleptické vlastnosti rumu“ nebo „lihovina vyráběná výhradně alkoholovým kvašením a destilací šťávy z cukrové třtiny, která má zvláštní aromatické vlastnosti rumu a obsah těkavých látek nejméně 225 gramů na hektolitr alkoholu o 100 % objemových [...]“ nebo za whisky může být označena „lihovina vyrobená destilací obilné zářary
– zesladované v ní přítomnou sladovou amylázou nebo jinými přírodními enzymy,
– zkvašené pomocí kvasinek,
– destilované na méně než 94,8 % objemových, takže destilát má aroma a chuť použité suroviny,
a zraje alespoň tři roky v dřevěných sudech o objemu nepřevyšujícím 700 litrů“.

25 — Výše uvedený rozsudek John Walker, body 12 a 13.

chuť nejenže není shodná, ale dokonce ani nemůže být považována za obdobnou výše uvedeným alkoholickým nápojům.

94. K tomuto tématu připomínám, že při jiné příležitosti Soudní dvůr potvrdil, že ačkoliv vermut má srovnatelný obsah alkoholu s ostatními tichými ovocnými víny, „přesto je třeba si uvědomit, že vermut se nevyrábí ze stejných surovin jako ovocná vína, protože k hroznovému vínu se přidává nejen líh, ale také malé množství bylinné směsi, která dává vermutu jeho zvláštní chuť“. Dále se stanoví „že organoleptické vlastnosti vermutu neodpovídají organoleptickým vlastnostem tichých ovocných vín a že obě dvě tyto kategorie nápojů uspokojí rozdílné potřeby spotřebitelů“²⁷.

95. Mimoto, právě co se týče těchto nároků, ostatní ukazatele potvrzují rozdíl mezi danými nápoji. Jak dala totiž najevo řecká vláda, aniž by byla v rozporu s Komisí, ouzo se konzumuje zejména při jídle (zvláště se hodí k rybě a tradičním řeckým jídlům) většinou osobami staršími 45 let a v tradičních místech (jako jsou taverny, restaurace – kavárny a „ouzeri“), kdežto whisky, gin, rum a vodka nejsou konzumovány během jídla nebo, pokud jsou konzumovány při jídle, pak jako digestivy nebo aperitivy většinou osobami od 18 do 44 let

a v místech, kde se podávají jen nápoje (jako jsou bary, hospody a diskotéky). K tomu připomínám, že podle Soudního dvora vína typu likérových vín, jako je sherry nebo madeira, která „se většinou konzumují jednak jako aperitivy, jednak jako dezertní vína“, nemohou být srovnávány se stolními víny, které „uspokojují [...] rozdílné potřeby spotřebitelů“²⁸.

96. Přesto podle Komise způsoby konzumace nejsou určující pro účely zkoumání kritéria podobnosti podle čl. 90 prvního pododstavce ES. A připomíná, jak jsem uvedl výše (v bodě 75), rozsudky Komise *v. Dánsko* (171/78) a Komise *v. Řecko* (C-230/89).

97. Co se týče prvního rozsudku, Komise cituje pasáže, ve kterých Soudní dvůr tvrdí, že pokud jde o akvavit, „skutečnost, že se

27 — Výše uvedený rozsudek ze dne 11. srpna 1995, *Roders*, bod 33.

28 — Výše uvedený rozsudek ze dne 11. srpna 1995, *Roders*, bod 32.

v Dánsku těší oblibě spotřebitelů při konzumaci některých typických jídel, nevylučuje, že tento nápoj nemůže být podáván při jiných příležitostech, a tedy že je přinejmenším v částečném substitučním vztahu s neurčitým počtem ostatních lihovin“²⁹.

98. Toto tvrzení ale musí být zároveň vykládáno ve spojení s následující větou, kde Soudní dvůr dodává: „Tedy je možné konstatovat, že i když je na lihové nápoje uvalena největší daňová sazba, nejsou tyto nápoje podobné akvavitu ve smyslu čl. 95 prvního pododstavce (nyní čl. 90 první pododstavec ES), v každém případě jsou s ním v konkurenčním vztahu podle čl. 95 druhého pododstavce (nyní čl. 90 druhý pododstavec ES)“³⁰. Myslím si, že z těchto odůvodnění vyplývá, že i když způsoby konzumace mohou být stále odmítány při zkoumání kritérií možné konkurence podle čl. 90 druhého pododstavce, nelze z toho nutně vyvodit, že budou také odmítány při zkoumání vztahu podobnosti podle prvního pododstavce tohoto článku.

99. Myslím si, že stejné úvahy platí i pro druhý rozsudek uvedený Komisí, tedy roz-

sudek Komise v. Řecko, kdy byl Soudnímu dvoru předložen případ, který měl posoudit s ohledem jak na první, tak na druhý pododstavec článku 90 ES. I když v bodě 9 odůvodnění tohoto rozsudku Soudní dvůr uvádí, „že na změření míry možné substituce mezi těmito nápoji se nelze omezit jen na způsoby konzumace v členském státě nebo v určité oblasti“³¹, tím není řečeno, že způsoby konzumace nejsou důležité (nebo nejsou na prvním místě) pro účely posouzení vztahu podobnosti mezi těmito nápoji. Naopak je přijatelnější také vzhledem k použitým výrazům, že Soudní dvůr hodlal odkázat na tyto způsoby konzumace za účelem zkoumání (nebo hlavně za účelem zkoumání) vztahu možné konkurence, která je uvedena v čl. 90 druhém pododstavci ES.

100. Odkaz učiněný Komisí na tento stejný rozsudek nemohu ze stejného důvodu považovat za rozhodující, pokud jde o domáhaní se toho, že Soudní dvůr v něm uznal, že existuje vztah podobnosti mezi ouzem a whisky. V tomto rozsudku, aniž by Soudní dvůr blíž posuzoval otázku, zda ouzo a whisky jsou si podobné, spokojil se s tvrzením, že „mezi lihovými nápoji je neurčitý počet nápojů, které musí být považovány za podobné výrobky ve smyslu čl. 95 prvního pododstavce a dále tam, kde nebylo možné uznat dostatečný stupeň

29 — Výše uvedený rozsudek ze dne 27. února 1980, Komise v. Dánsko, bod 35.

30 — Výše uvedený rozsudek ze dne 27. února 1980, Komise v. Dánsko, bod 35.

31 — Výše uvedený rozsudek ze dne 18. dubna 1991, Komise v. Řecko.

podobnosti mezi dotyčnými výrobky, existují nicméně společné dostatečně výrazné rysy, aby byla připuštěna alespoň částečná nebo možná existence konkurenčního vztahu³². A pouze na základě tohoto předpokladu Soudní dvůr dále dodal, že „z tohoto pohledu není rozhodující skutečnost, že ouzo je považováno za tradiční řecký nápoj a jeho konzumace je lidově rozšířena, zatímco whisky je spotřebitelem považována za luxusní výrobek“³³.

101. Mám tedy za to, že dotčené nápoje se rozlišují buď podle svých vnitřních vlastností, jako je chuť, použité suroviny nebo výrobní postup nebo podle nároků spotřebitelů.

102. Námitka, podle které ouzo a ostatní dotčené alkoholické nápoje spadají do stejné daňové kategorie („líh“) podle článku 19 a následujících směrnice 92/83, není podle mého názoru rozhodující.

103. Podobně jako řecká vláda se i já domnívám, že tato okolnost nemůže samo o sobě být rozhodujícím znakem, ze kterého lze vyvodit, že tyto výrobky jsou si podobné podle čl. 90 prvního pododstavce. Ze třetího a čtvrtého bodu odůvodnění směrnice vyplývá, že tato daňová kategorie je založena zejména na klasifikaci Společného celního tarifu, který podle současné judikatury slouží jako indicie, nikoli jako důkaz podobnosti výrobků³⁴.

104. Tento závěr také není v rozporu s rozsudkem C-302/00³⁵, který uvádí Komise na podporu svých argumentů (viz výše bod 74). V tomto rozsudku totiž Soudní dvůr, aby určil, zda jsou tmavé nebo světlé cigarety podobnými výrobky, založil své tvrzení hlavně na odůvodnění, podle kterého oba dva druhy výrobků mají obdobné vlastnosti a mohou uspokojit stejné potřeby spotřebitelů (viz bod 24 až 26 rozsudku), tedy jen dodatečně odkázal na skutečnost, že oba dva výrobky podléhají jednotné daňové úpravě a spadají do stejné podskupiny

32 — Rozsudek ze dne 18. dubna 1991, Komise v. Řecko, bod 8.

33 — Rozsudek ze dne 18. dubna 1991, Komise v. Řecko, bod 9.

34 — Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 27. února 1980, Komise v. Francie (168/78, Recueil, s. 347, bod 31); ze dne 15. července 1982, Cogis (216/81, Recueil, s. 2701, bod 8), a rozsudek ze dne 4. března 1986, Komise v. Dánsko (106/84, Recueil, s. 833, bod 17).

35 — Výše uvedený rozsudek ze dne 27. února 2002, Komise v. Francie.

kombinované nomenklatury (viz body 27 a 28 rozsudku).

Komise nežádala o dodatečné ověření toho, zda se tyto nápoje nachází ve vztahu vzájemné konkurence ve smyslu druhého pododstavce tohoto článku.

105. Tvrzení, podle kterého alkoholické nápoje spadající do daňové kategorie „líh“ si nejsou nutně podobné, může být odvozeno, jak zdůraznila řecká vláda, ze skutečnosti, že tato kategorie zahrnuje také nápoje, které mají obsah alkoholu značně nižší než ouzo (zhruba 37,5 %). V souladu s článkem 20 směrnice 92/83 spadají do této kategorie „všechny výrobky, jejichž skutečný obsah alkoholu přesahuje 1,2 % objemových, kódů KN 2207 a 2208 [...]“, jakož i „výrobky kódů KN 2204, 2205 a 2206“. Tato ustanovení potvrzují, že výrobky spadající do této kategorie nejsou nutně podobné, protože není možné považovat za podobné nápoje o obsahu např. 2 %, 24 % a 37,5 % objemových.

107. Z ustálené judikatury vyplývá, že v rámci žaloby na nesplnění povinnosti Komisi přísluší prokázat uvedené nesplnění povinností. Zvláště „je na ní, aby poskytla Soudnímu dvoru nezbytné informace k ověření této skutečnosti, aniž by se odvolávala na jakoukoliv domněnku“³⁶, jinak bude žaloba nepřijatelná.

108. Podle mého názoru, právě to se stalo v projednávaném případě. Z toho je třeba vyvodit, že žaloba není opodstatněná, a musí být zamítnuta.

106. Závěrem mám za to, že žádný z argumentů uvedených Komisí není schopen nezvratně prokázat, že dané nápoje jsou si podobné podle čl. 90 prvního pododstavce ES: naopak existují objektivní znaky, které svědčí o opaku. Jak jsem připomněl dříve,

36 — Rozsudek ze dne 6. listopadu 2003, Komise v. Spojené Království Velké Británie a Severního Irsku (C-434/01, Recueil, s. I-13239, bod 21), který obsahuje další odkazy. Viz také rozsudky ze dne 16. prosince 1992, Komise v. Řecko (C-210/91, Recueil, s. I-357, bod 22), ze dne 9. září 1999, Komise v. Německo (C-217/97, Recueil, s. I-5087, bod 22), a ze dne 14. prosince 2000 (C-55/99, Recueil, s. I-11499, bod 30).

IV – K nákladům řízení

109. Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu bude účastníku řízení, který byl ve sporu neú-

spěšný, uložena náhrada nákladů řízení, pokud účastník, který byl ve sporu úspěšný, náhradu nákladů ve svém návrhu požadoval. Vzhledem k tomu, že Řecká republika ve svém návrhu požadovala náhradu nákladů řízení ze strany Komise a vzhledem k závěrům, které jsem vyjádřil ohledně žaloby, mám za to, že je třeba vyhovět této žádosti.

V – Závěry

110. Na základě výše uvedených odůvodnění navrhuji tedy Soudnímu dvoru:

- 1) zamítnout žalobu jako neopodstatněnou;
- 2) uložit Komisi náhradu nákladů řízení.